

לך כל שר ונגיד שלא בא על רחב הזונה, לפיכך ידעה שלא הוקשה אבר לתשמיש.

אמרו: בת עשר שנים היתה כשיצאו ישראל ממצרים, וזנתה כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, אחר שהיתה בת חמשים שנה נתניירה, אמרה: ימחול לי הקב"ה בשכר חבל חלון ופשתים, שבאלו זכתה להציל השלוחים של יהושע, ובאותן שלשה דברים עצמן היתה חוטאת שהיו עולין אליה המנאפים בחבל דרך החלון וגם היתה מטמינתם בפשתי העץ (138).

אמר מר: ועובדי כוכבים בזמן הזה רשאים לעשות כן להקריב בכמות בכל מקום שירצו.

והוינן בה: מנא הני מילי? שמתרין הם בכמות בזמן הזה (139).

[ואם כן יתרו קודם מתן תורה היה], שנאמר "ויהי כשמוע כל מלכי האמורי ... את אשר הוביש ה' את מי הירדן" [וכל שכן ששמעו קריעת ים סוף].

ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי יהושע, "כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף" (137).

והוינן בה: מאי שנא התם במלכי האמורי, דכתיב "ולא היה בם עוד רוח", ומאי שנא הכא ברחב הזונה דכתיב "ולא קמה עוד רוח באיש"?

ב-תטז ומשינינן: כוונת רחב בלשון זה לומר, דאפילו אקשווי אבר לתשמיש נמי לא אקשו [איש"ה הוא מלשון גבורת אנשים "קמה" משמעותה קישוי].

ומנא ידעה זאת רחב הזונה? דאמר מר: אין

ליד הירדן כמבואר באדרת אליהו דברים [א, ז] לבין "מורא" שהוא על הרחוקים, אך אינו מוגדר והוא גדול מפחד, וזה למדו מרחק. וראה רש"י שמות [טו, טז] ואבודרהם בסדר תפילת ר"ה. ועיין בספרי [פר' האזינו] על הפס' כי שם ה' אקרא.

138. במכילתא [ריש יתרו] הגירסא חטאתי בחלה נדה והדלקת הנר מחול לי בחבל חלון וחומה. ותמוה שהרי היתה נכרית ולא התחייבה באלו, ואפילו ישראל לא היו חייבין בחלה עד שנכנסו כולם לארץ, וראה בזית רענן [ילקוט יהושע, ט] שהפך וגרס "חטאתי בחבל חלון וחומה, מחול לי בנדה בחלה ובהדלקת הנר".

139. האחרונים תמהו, הרי כל התורה נאמרה לישראל ולא לעכו"ם, ופשיטא שלא נאסרו להקריב בחוץ אחר מתן תורה, [וגם אין לומר

ואמרו "ה' יברך את עמו בשלום" שנעשה התיקון שוה לכלם, ובקשו שיברך ה' את עמו בכלי המחזיק ברכה, ומברכתם יבורכו כל בראי עולם וכו'. וראה שפתי חיים מועדים [ח"ג עמ' קמג].

137. לכאורה תמוה למה הוצאו הפסוקים ביהושע ששמעו קריעת הירדן וים סוף, והרי הוא מפורש בתורה [שמות טו, טז] שמעו עמים ירגזון וגו', אכן הרמב"ן [שם] ביאר שהכוונה על הנסים שנעשו במצרים ולא על ניסי הים שנעשו באותו זמן ועדיין לא שמעו מהם כל העמים, [ואין הכוונה שכשישמעו ירגזו ויאחזם חיל].

והטעם שהביאה הגמ' גם ממלכי האמורי ששמעו מניסי הירדן וגם מרחב, מבואר בספרי [סוף עקב] שיש חילוק בין "פחד" שהוא מוגדר, אך חל רק על הקרובים כמלכי האמורי שישבו

לפיכך כל אחד ואחד מעובדי כוכבים בונה לו במה לעצמו, ומקריב עליה כל מה שירצה⁽¹⁴⁰⁾.

אמר רב יעקב בר אחא אמר רב אסי: בשעת איסור הבמות לישראל אסור⁽¹⁴¹⁾ לפייען⁽¹⁴²⁾

ומשנינן: דתנו רבנן: כתוב בפרשת שחוטי חוץ [ויקרא יז, ב] "דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל", ודרשינן: בני ישראל מצווין על איסור שחוטי חוץ, ואין העובדי כוכבים מצווין על שחוטי חוץ.

141. תוס' [ד"ה אסור] הקשו לדעת רבי יוסי [לעיל מה, א] שהשוחט קדשי עכו"ם בחוץ חייב, למה שנינו שהמסייע רק "אסור" ולא "חייב", ותמהו הקרן אורה ומקדש דוד [כו, ט] שהרי לעיל מדובר במקדיש לצורך הקרבה במקדש, ואילו בסוגיין מדובר במקדיש להקריב בבמה, וגם ישראל העושה בשליחותו יהיה פטור. וכן מבואר בתוס' מנחות [קט, ב] שחוניו העלה קרבנות בבמה לצורך עכו"ם, וראה גליון הש"ס [שם, ובמשנה כאן, ויש לדחות עפ"ד משך חכמה [דברים יב, יג] שתירץ קושיית תוס' לפי הספרי שקרבנות עכו"ם בחו"ל אין בהם משום שחוטי חוץ אפילו לרבי יוסי, והוא הדין לחוניו].

ובאבן האזל [פ"ט ממעה"ק הט"ו] דן אם אכן יפטר בחוץ משום שהקרבת נפסל ולא מתקיימת בו הקרבת בן נח, כיון שנדר להקריבו בפנים, או שאין אופן נדרו קובע את דין הקרבן. והחזו"א [שם] צידד שאפילו אם הוא קובעו כקרבת של פנים יאסר לישראל מדאורייתא להקריבו בחוץ, משום בל תוסיף שעושה מצוה בדבר שלא הצטוו עליו. וראה עוד בסמוך.

142. תוס' [שם] נקטו שאופן הסייע שנאסר הוא בעשיית עבודה שאין חייב עליה בחוץ, והאיסור היא מפני החשש שיבא לעשות עבודה שחייב עליה, ולכן אסור לסייע אפילו לגוי שאין לו איסור. ותמה המנחת חנוך [תמ, יא] שחשש זה שייך גם בישראל, ולמה חידוש דין זה נאמר בעכו"ם דוקא.

שהנידון על הכשר הקרבן, שהרי כבר היו מקריבין קודם בהכשר].

וביאר העולת שלמה שלולי המיעוט היו מתרבים עכו"ם לאיסור שחוטי חוץ מ"איש איש" כשם שהתרכו [במנחות עג, ב] מריבוי זה לענין שנודרים ונודכים כישראל, וכן משמע בשטמ"ק לעיל [מה, א].

והחזו"א [מא, יד] ואבי עזרי [פ"ט ממעה"ק הט"ו] כתבו ש"איש איש" היה מלמד שיתנו לישראל להקריב בשבילם בפנים, והמיעוט מלמד שנשאר דינם להקריב בחוץ, והיא הקרבה מעליא. ואין הנידון על איסור שחוטי חוץ.

ובאופן אחר יש ליישב, שהרי אין בעכו"ם אלא איסורי ז' מצוות, ובהכרח שהנידון הוא לאוסרם מצד איסור עבודה זרה, וכן מבואר במשך חכמה [דברים יב, יג] שבזמן איסור הבמות יש "דררא דעבודה זרה", ונמצא שהמיעוט מגלה שעכו"ם לא נאסרו בבמות וממילא אין חשש עבודה זרה.

140. בתוספתא [פ"ג ה"ח] שנינו איזו היא במה קטנה, עושה אדם במה על פתח חצרו וכו' מקריב עליה הוא ובנו ובתו, ובזכר יצחק [מח] דקדק כי כשם שבמה גדולה נעשית לכל הציבור, כן במה קטנה אינה כשרה אלא ליחיד שבנה אותה, ולבנו ובתו שיכול להקריב עליהן, אבל לא לאדם אחר שלא נבנתה לצרכו. ומשמע מסוגיין שגם בבמת עכו"ם קיים דין זה, ועיקרו שנבנתה לצרכו ואפילו ע"י אחר כמו שהורה רבא לבנות במה לצורך אמו של שבור מלכא.

שהיתה אימיה דשבור מלכא מלך פרס. שדרה עגלא תילתא לקמיה דרבא. שלחה ליה: אסקרה ניהליה העלו אותו לשם שמים בבמה.

אמר להו רבא לרב ספרא ולרב אחא בר הונא: זילו ודברו, לכו וקחו תרי עולמי, שני

ולעשות שליחותן של נכרים בהקרבת במותיהם⁽¹⁴³⁾.

אמר רבא: ולאורינהו לחו, להורות להם איך יעשו⁽¹⁴⁴⁾, שרי.

כי הא דאיפרא הורמיז שם אשה נכרית

בבמה, שהוא איסור שקדם לשחוטי חוץ, [כמבואר בשבת פז,ב שנאמר ביום הקמת המשכן, וכיון שעברו עליו נאסרו בשחוטי חוץ, כמבואר בויק"ר אחרי כב, ה] ויסור זה אינו תלוי בהקרבה בפנים, ואינו קיים אלא בעת המסעות, ולא כאשר המשכן במקומו בלא הארון. וראה בדף קוב, ביאור אחר בשם הגרי"ש אלישיב]

143. במרכבת המשנה [פ"ב מאבות הטומאה ה"י] תמה אם אי אפשר לסייעו הרי נמצא שעכו"ם שוחט בעצמו, והרי שחיטת עכו"ם נבלה, [והעלה מכך שאינה נבילה אלא מדברי סופרים, ותמוה, שהרי ודאי טריפה היא ואינה כשרה לרקבן משום משקה ישראל, וגם חסרה עבודת שחיטה].

ובידי דוד כתב שהותר לעכו"ם לשחוט קרבנו, כדי שימשך לבם לשמים, וראה במקור ברוך [ח"ב יב] שדי בשחיטה המתרת מטומאת נבילה אף שיש בה איסור נבלה. ועוד שאין לנכרי פסול של "משקה ישראל" כי לו עצמו לא נאסר, וכ"כ הר"י פערלא על הסמ"ג [ל"ת יא].

144. בתפארת ישראל [אות לון] הקשה הרי אסור ללמד לגוי תורה, וכתב שדיני מצוותיו מותר ללמדו כאשר, או להורות לו בלא טעם, ובסוגיין משמע שלא הורו לא לבעל הקרבן ולא ל"תרי עולמי" את דיני הקרבן אלא העמידו לפנייהם את המוטל עליהם לעשות בלא שידעו שהדין מחייבם בפרטים אלו.

ובזבח תודה ובאבן האזל [שם] נקטו שבקדשים התחדש שגם עצם הסיוע אסור, ולפיכך אסור להקריב לעכו"ם סכין או בהמה, אף שלגוי עצמו אין איסור בעבודתו. והחילוק בין "סיוע" ל"שליחות" הוא, ש"סיוע" נעשה בעת העבודה, ושליחות הוא סיוע שיועיל לעבודה אחר זמן.

והחזו"א [שם] כתב שהאיסור בקרבן שהקדישו עכו"ם להקריבו בחוץ שאין עליו חיוב בשחיטת חוץ, בקרבן שהקדישו להקריבו בפנים האיסור רק מדרבנן, או משום כל תוסף.

ובמנחת אברהם [לדף מה, א] חידש שלשיטת רבינו חיים [לעיל סא, א] שאיסור במות התחדש בזמן הזה כיון שבטלה קדושת ירושלים, אך אינו חייב בהם על שחוטי חוץ [לדעת ריש לקיש לעיל קז, ב], בהכרח שאיסור הקרבה בבמות הוא איסור נפרד משחוטי חוץ, ואיסור זה שייך גם בקרבנות של בני נח שאינם ראויים לפנים, ולכן אסור לישראל לסייען מצד איסורו להקריב בבמה, ששייך גם בקרבן שאינו ראוי לפנים.

וכדבריו משמע מדברי הרמב"ן [שמות מ,יז] שכתב כי גם קודם שהעמידו את הקלעים במשכן היה אסור לשחוט בחוץ, ולכאורה אין חיוב שחוטי חוץ בשעה שאין הקרבן ראוי להקרבה בפנים, וגם יקשה למה הותרו הבמות בנוב וגבעון, והרי כל זמן שיש משכן אף שאינו על עמדו והארון אינו בתוכו נחשבת כהקרבה בחוץ [וראה להלן בדין במה בשעת המסעות], ובהכרח שכונת הרמב"ן לאיסור נפרד שהיה

יהיו חדשים? כרבי אלעזר בר שמוע.

דתניא: רבי אלעזר בן שמוע אומר: כתוב [ויקרא א, ח] "על העצים אשר על האש אשר על המזבח" ודרשינן: מה מוכח שלא ישתמש בו הדיוט, אף עצים שלא ישתמש בהן הדיוט⁽¹⁴⁵⁾.

אך כאן אין ראייה שצריך עצים חדשים, כי הא מודה רבי אלעזר בן שמוע בכמה שאין צריך עצים חדשים, וכדלהלן.

דתניא: כתוב אחד אומר "ויתן דוד לארונה במקום [בעבור המקום] שקלי זהב משקל

בחורים נכרים, גולאי בני גיל אחד, שכן הוא נוי הדב, ר⁽¹⁴⁵⁾ וחזו היבא דמסקא ימא שרטון, מקום שנתייבש הים ונעשה קרקע, ויודעים אנו שלא השתמש במקום זה הדיוט⁽¹⁴⁶⁾, ושקלו ציבי חרתי, תקחו עצים חדשים שלא השתמשו בהם, ואפיקו נורא ממגנא חרתא, הוציאו אש מכלי שמוציאין בו אש מהאבנים ויהיה חדש⁽¹⁴⁷⁾, ואסקוה ניהליה לשם שמום.

הרי מצינו שהורה רבא כיצד להקריב קרבנות נכרים בכמה.

אמר ליה אביי לרבא: כמאן אמרת שהעצים

ואף שבשימוש מתחלל ונעשה שלו, כיון הניח ראשו במזיד [מפני פיקוח נפש מהחיות] אינה מתחללת, ואף אם לא ידע שהן הקדש אין מתחללין כי יש מועל אחר מועל באבני מזבח.

147. **בכתבי הגרי"ז** [מנחות כב, א] הקשה הרי האש מתחדשת כל רגע, ולמה צריך להבעבירה בתחילה בכלי חדש, וראה זבח תודה [כאן] שתמה על הרמב"ם שהשמיט דין זה.

ב. **במקור ברוך** [ח"ב כד] העיר למה לא הצריך רבא לקחת סכין חדש וכלי חדש לקבלת הדם, והעלה מכך שקרבנות עכו"ם בכמה אינם טעונות שחיטה בסכין וקבלה בכלי, אלא שוחט בקרומית של קנה ומקבל במה ביד.

148. **בשו"ת חתם סופר** [שם] צידד לבאר שבמזבח היה יותר פשוט לגמרא שצריך חדש כיון שנפסל בספק נגיעת ברזל ויש לחוש שמא השתמש בו הדיוט עם ברזל, [וסברא זו שייכת גם בכמה כי אינה נבנית באבני גזית, כמבואר במשך חכמה שמות כ, כד, וכן משמע לעיל קח,ב שלא הוזכר חילוק בדין זה בינה למזבח]. ודחה, שמדאורייתא ספקו לקולא, וגם חזקתו

145. ובמהרש"א פירש שיקח דוקא שני נערים מפני שלא השתמשו בהם למלאכת הדיוט, וכדלקמן.

ובטל תורה כתב שמכאן מקור דברי הרמב"ן [שמות כד, ה] שהטעם ששלח דוקא "נערי בני ישראל" לעלות עולות הוא משום שלא טעמו טעם חטא, והוצרך לכך אף שעולה זו נעשית קודם מתן תורה [כדעת הרמב"ן] ולכן גם בכל במת בני נח צריך לעשותה בבחורים.

146. **הטור** [בביאורו לפר' ויצא] הקשה איך לקח יעקב את האבן שתחת ראשו ועשאה מצבה, והרי כבר השתמש בה הדיוט, ותירץ שבכמה מותר, ותמה עליו המנחת חנוך [מ] מסוגיין שנצרך מקום חדש לבמה, והיינו משום שאין זה דין במזבח, אלא בכל שימוש לגבוה [וכמבואר במג"א או"ח קמז סק"ה בשם ספר האבודה במנחות כב, א שדין זה שייך גם במפות לס"ת עי"ש].

והחתם סופר [שו"ת או"ח מ] תירץ ששימוש הדיוט אוסר רק קודם שהוקדש, כי אחר שהוקדש אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, והאבן שהניח עליה יעקב את ראשו הוקדשה בעקידה,

שש מאות" ומאידך כתיב "ויקן דוד את הגורן ואת הבקר בכסף שקלים חמשים".

להבעיר בהם אש על המזבח, קנה דוד בכסף שקלים חמשים.

הא כיצד יתיישבו שני המקראות הללו שסותרין זה את זה? [גירסת רש"י] מקום מזבח קנה דוד בחמשים, ומקום כל הבית קנה בשש מאות.

ומנין שלקח דוד מוריגים וכלי בקר לעצים? שנאמר "ויאמר ארונה אל דוד יקח ויעל אדוני המלך הטוב בעיניו ראה הבקר לעולה והמוריגים וכלי הבקר לעצים".

רבי אומר משום אבא יוסי בן דוסתאי: גבה מכל שבט ושבט חמשים, שהן בסך הכל משנים עשר שבטים שש מאות שקלים, ונתקיימו שני המקראות.

ואיך לקח דוד מארונה את המוריגים וכלי הבקר לצורך עצים להקרבה, והרי נשתמש בהם ארונה? אלא ודאי משום שהיה זה בבמה [בשעת היתר הבמות כשעמד המשכן בגבעון] ומודה רבי אלעזר בר שמוע שבבמה אין צורך בעצים שלא נשתמש בהם הדיוט, ויקשה על רבא, למה אמר להם שיקחו עצים חדשים?

רבי אלעזר בן שמוע אומר: כך פירוש המקראות: "ויקן דוד את הגורן" ולא פירש כאן בבמה קנאו אלא כדמפרש בענין במקום אחר.

ומתריצין: ורבא אמר לך: התם נמי בחדתי, המוריגים וכלי העצים היו חדשים שלא נשתמש בהם ארונה (149).

ומה מפורש? "ויתן דוד לארונה במקום זהב משקל שש מאות". אבל את שאר הדברים שנאמרו בהמשך, דהיינו, הבקר לעולה, והמוריגים וכלי הבקר לעצים שקנאם כדי

מאי "מוריגים"? אמר עולא: מטה של

נעשו מתחילתן להדיוט פסולים משום שאין עושין מתחילתם אלא לשם הקודש, וראה שם בקרית ספר שדינן נלמד ממשכן ואין זה כחסרון בכלי המיועד לשימוש גבוה, אלא דין הוא בכלי שרת, אך החת"ס לא ניחא ליה בזה כי אי אפשר ללמוד מכך לעצים ואש שאינם כלים, וגם אינו מלמד לדיני במה שאינה כמזבח.

הראשונה שלא נגע בו. ולכן ביאר כי כיון שתחילת בניינו היה ממעות הלשכה, נמצא שהוא קדוש קודם שנבנה ואין הדיוט יכול להשתמש בו, [ועיין תוס' בסוכה מט, א וצ"ע].

149. משמע מדברי רבא כי אף שנעשו מתחילה לשם מטה להדיוט כשרים לעצי מערכה, כי לא נעשה בהם שימוש ואין בהם חסרון כבוד לגבוה. [ורק בכלי שרת התחדש שתחילתן עשיתן תהיה למזבח]. והרמב"ם [פ"ו מאיסור"מ ה"ב] כתב עצי סתירה פסולין לעולם לא יביאו אלא חדשים, ודנו האחרונים אם כוונתו שעצי

ועדיין תמוה למה הצריך רבא שגם הקרקע שבונים בה את המזבח לא ישתמש בה הדיוט קודם. והגרי"ז מנחות [כב, א] הביא מקור לכך מהמשנה במדות [פ"ג, ג, וממנה למד החת"ס סברתו הראשונה] שהיו מביאין אבנים למזבח מקרקע בתולה. ונקט כי הטעם שלקחו ממנה הוא כדי לעשות את המזבח מתחילה מדבר שלא השתמש בו הדיוט, ולא די בכך שלא השתמשו בו אחר שנבנה.

ובפשטות המזבח דינו ככלי שרת, שעליהם כתב הרמב"ם [פ"א מבית הבחירה ה"ב] שאם

טורבל.

מאי מטה של טורבל? אמר אביי: עיזא דקרקפא דדיישן דשתיא. לוח עץ שיש בו שיניים וגם חריצים ומשמש לחיתוך הקשים לאחר הדישה לעשות מהן תבן.

אמר אביי מאי המקור מקרא שהמורג עשוי כן? שנאמר "הנה שמתוך למורג חרוץ [עשוי חריצים] חדש בעל פיפיות, תדוש הרים ותדוק".

מקרי ליה רחבה לבריה, לימדו מקראות הללו, ורמי ליה קראי אהרדי:

כתיב "ויתן דוד לארונה", וכתיב "ויקן דוד" כמובא לעיל. הא כיצד? גובה מכל שכט ושכט חמשים שהן שש מאות⁽¹⁵⁰⁾.

ואכתי קשיין קראי אהרדי, התם כתיב "כסף", ואילו הכא נאמר "זהב", ועדיין לא נתיישבו המקראות.

ומתריצין: אלא, אימא: גובה כסף שוה ערך של משקל שש מאות שקלי זהב לכל השבטים, ומכל שבט גבה כסף השוה לסך חמשים שקלי זהב.

שנינו במשנה: קדשים קלים נאכלים בכל מחנה ישראל בזמן שהיו ישראל במדבר.

אמר רב הונא: בכל מקומות ישראל⁽¹⁵¹⁾ נאכלים קדשים קלים.

וסלקא דעתא שכוונתו לומר: בכל מקום שיש שם אחד מישראל ואפילו יצא חוץ למחנה ישראל אוכל שם קדשים קלים.

אמר ליה רב נחמן לרב הונא: ומחנות במדבר לא הוא?

והא תניא: כשם שהיו שלש מחנות במדבר כך היה מחנה בירושלים, ואלו הם גבולותיהן:

כסף, וביאר רבינו תם כי אף שדינר זהב שוה כ"ה דינרי כסף [כמבואר בב"ק לו, א], כאן מדובר ב"שקל" זהב, ואינו "כדינר" זהב שעוביו יותר מדינר כסף. וראה הגהות מלאכת יו"ט וצאן קדשים ויד דוד בביאור דבריו.

151. פירש"י אפילו יצא אחד מהן חוץ למחנה ישראל אוכל קדשים קלים שם. ומשמע שיש "מקומות ישראל" שהם חוץ למחניהם, ובצפנת פענח [פר' נשא] דהיינו כל מקום שהיה הענן נמשך וכמבואר בספרי על הפס' וענן ה' עליהם יומם שנמשך הענן גם על החגרים והסומין והמצורעין ועל כל היוצא מהמחנה עד ששב למחנה. והוצרך רב הונא לפרש כך כי במשנה שנינו שבמדבר נאכלין "בכל מחנה ישראל" ולא "בכל מקום" כמו בנבוג וגבעון, ובהכרח שיש

סתירה חדשים כשרים כמשמעות סוגיין, או שעצם ההרכבה והסתירה גורמת שלא יהיו חדשים, וראה חת"ס [שם].

ובקרבן אורה דקדק שהרמב"ם הביא דין זה עם דין עצים שהריקבו שפטולן כבעל מום, ולכן נקט שכשרים בבמה כבעל מום, ורבה הצריך חדשים רק לדעת רבי יוסי שמצריך מזבח לבמה. אולם יתכן שרק עצי סתירה כבעל מום, אך אם השתמש בהם הדיוט יאסרו אף בבמה.

[והנידון תלוי אם גם רבא נקט שהמוריגין היו לבמה, או שחדשים כשרים גם למזבח ודו"ק. וראה מהרש"א שדן למה הקשה אביי מדברי רבי אלעזר בר שמוע ולא מעצם הפסוק].

150. תוס' הביאו מדרש שדור נתן לאוריה חמישים שקלי זהב ששויים כשש מאות שקלי

מירושלים עד לחר הבית — מחנה ישראל.

מהר הבית עד לשער ניקנור שער המזרח של העזרה — מחנה לוי.

מבאן ואילך — מחנה שכינה, והן הן קלעים שבמדבר.

ולפנים משער ניקנור קדושתו שוה למקום שהיה לפנים מהקלעים במשכן, ומשמע שהיה במדבר מחנה ישראל, והרי דין קדשים קלים שנאכלים רק במחנה ישראל ואיך אמרת שנאכלים בכל מקום?

ומתרצינן: אימא כך אמר רב הונא: קדשים קלים נאכלים בכל מקום שהוא מחנה ישראל⁽¹⁵²⁾, דהיינו, אפילו בשעת סילוק מסעות, מוליכין עמו ואוכלין במחנה במקום חגייתן.

ומקשינן: פשיטא?!

ומתרצינן: מהו דתימא איפסלו ביוצא בשעה שהיו נוסעים ומפרקינן את המשכן קא משמע לן⁽¹⁵³⁾.

מקום נוסף על המחנה שדינו כמחנה לאכילת קדשים.

ובמשמר הלוי [קסד] ביאר לפי דרכו שקושיית רב נחמן היא ממה שדימתה הברייתא "כשם שמחנה במדבר כך מחנה בירושלים", ומשמע כי אין חילוק בין דין המחנה לענין שילוח טמאים לדינו לענין אכילת קדשים קלים, ולא נוסף מקום הענין לאכילת קדשים.

152. רש"י פירש שלא היו הקדשים נפסלים בשעת סילוק המחנות, אלא מוליכין עמו ואוכלין במחנה בשעת חגייתן. ותוס' נקטו כי גם בשעת הליכתן יכלו לאכול קדשים קלים, וביארו פנים מאירות ועולת שלמה שהנידון הוא איך פסק רב הונא במחלוקת התנאים לעיל [סא, ב] אם מותר לאכול קדשים קלים בזמן שנפגם המזבח, ובהליכתן עקרו את המזבח ממקומו ונחשב כנפגם, [ויתכן שתוס' סברו שאינו נחשב נפגם, כמבואר לעיל סא, ב ד"ה אע"פ].

ולפי זה נמצא שגם רש"י מודה שאין הקדשים נדחים, ואחר שחנו שוב מותר לאכול, כיון שאין דיחוי אלא בפסול לעבודה ולא לאכילה כמבואר בשטמ"ק לעיל [ס, ב אות ה] ובתוס' ב"מ [נג, ב ד"ה לא]. ודלא כמבואר בתוס' לעיל [שם] שנדחים ונפסלים לעולם.

אמנם ביאורו תמוה שהרי מדברי רש"י לעיל [ס, ב ד"ה קדשים, סא, א ד"ה ושני] מבואר שהקדשים נדחים בשעת סילוק מסעות, עיש"ה. ולכאורה צריך לחלק בין קדשי קדשים [שבהם דנו רש"י ותוס' לעיל] שהם נדחים משום מניעת האכילה בסילוק מסעות, כיון שאכילתן היא עבודה ומכפרת, ורק קדשים קלים [שבהם דנה סוגיין] אינם נפסלים כי אכילתן רק נגרת אחר המצוה [כלשון הרמב"ם בטה"ע עשה פט] אך כבר הבאנו [לעיל ו, א] שדעת רש"י בפסחים [נט, א ד"ה בשאר] שאין לחלק ביניהם, כי כל הקדשים בכלל העשה של "ואכלו אשר כופר בהם".

ובהכרח שהחילוק בין קדשי קדשים שנפסלים משום שזמן אכילתם הוא רק כשמזבח קיים, והוא מדיני אכילת קדשי קדשים, ולכן כשנפגם המזבח חל בהם דיחוי, מה שאין כן קדשים קלים שדינם לאכול בפני הבית, וכשנפגם המזבח חסרה קדושת הבית, אך אין זה מדיני אכילתם ולכן אינם נדחים, [וראה לעיל סא, א].

153. תוס' ביארו שדין זה נאמר רק בקדשים קלים, אך קדשי קדשים כיון שהם טעונים מחיצה, בשעה שהסתלקו המסעות ואין קלעים בטל מחנה שכינה, והרי הם נפסלים ביוצא.

תניא: רבי שמעון בן יוחאי אומר: עוד מחנה אחרת, רביעית, — היתה שם בירושלים בין הר הבית לעזרה והיא נקראת (155) "עזרת נשים", ולא היו עונשין עליה (156) את הנכנס לתוכה בטומאת מת כדין הנכנס לעזרה, כיון שמדאורייתא היה

ומקשינן: ואימא הכי נמי שיפסלו, ומנין המקור להכשירן?

ומתריצין: אמר קרא "ונסע אהל מועד". ודרשינן: אף על פי שנסע אהל מועד הוא וממילא נחשבו הנוסעים עמו כמחנה ישראל (154).

משמע כתוס', שהרי כתב שהקרבה קודם שהעמידו את הקלעים נחשבת כשחטי חוץ, ומשמע שקדושת אהל מועד קיימת אע"פ שאינו מוקם במקומו. אך יש לדחות כמבואר לעיל שאין כוונתו אלא לאיסור שהתחדש בכמות ולא לאיסור שחטי חוץ, ואין להוכיח מכך לענין מחנה לגבי אכילת קדשים.

155. השטמ"ק [אות כ] מחק את ה"חיל" [משום שלא אמרו אלא עוד "אחרת" ולא "אחרות", וכן נקט רש"י "עוד מחנה רביעית", ולגירסתנו צריך לומר שהחיל ועזרת נשים מחנה אחד נוסף הוא].

והטעם שהעדיפו להעמיד כי המחנה הנוסף הוא בעזרה ולא בחיל, הוא כמו שדקדק הגרי"ז מדברי הרמב"ם שחיל הוא מעלה בעלמא ולא עשו בו רבנן "איסור כניסה" מחמת קדושתו כמו שעשו בעזרת נשים, שהרי כתב [פ"ג מביא"מ ה"ט] שטמא מת שנכנס לעזרה מכין אותו מכת מרדות, שמע שאם נכנס לחיל באיסור אינו לוקה מרדות כי אין זה "איסור כניסה" כעין איסור כניסה למחנה מדאורייתא, אלא מעלה בעלמא.

156. בפשטות משמע שכוונת רשב"י לאיסור כניסה מדרבנן, וכן נקט הגר"א [על הר"ש כלים פ"א מ"ח]. אך בפירוש רבינו חננאל ביאר "לא תימא מחנה שכינה משער נקנור ולפנים ועונשים עליה לטמאים הנכנסים, אלא גם לבד משערי נקנור היתה עוד מחיצה ולא היו נענשים הטמאים עליה, והוא החיל ועזרת נשים וחשוב

וביאור החילוק כדברי הגרי"ז עה"ת [פר' ראה הובאו לעיל] שמחנה ישראל יש בו שני ענינים, א. מחיצת "מקום טהור" ב. מצוות אכילה לפני ה', ונמצא שבמסעות אף שאינו נחשב לפני ה', אין קק"ל נפסלין כיון שהם במחיצתן במקום טהור, ורק קדשי קדשים שמחיצתן לפני ה' נפסלין ביוצא.

אולם רש"י לעיל [ס, ב ד"ה קדשים] ביאר שמסקנת הסוגיא שם שגם מחנה שכינה לא בטל וכל פסול הקדשי קדשים הוא משום חסרון המזבח. [וראה שם בטהרת הקודש שיבאר למה ביאר רש"י כך, כנגד סוגיא במנחות צה, א שבסילוק קלעים בטל מחנה שכינה וק"ק נפסלין ביוצא].

154. בטהרת הקודש [מנחות צה, א] העיר למה צריך להכשיר את המחנות מטעם זה, והרי מצינו בגלגל שבטלו המחנות ובכל זאת הותר לאכול קדשים בכל מקום [כפרש"י לעיל קיב, ב]. וביאר שבגלגל נשחטו הקרבנות בזמן שלא היו מחנות ולא חלה עליהם קדושה לאכלם המחנה, אך עדיין צריך מקור לקרבנות שנשחטו במדבר לפני המשכן ואח"כ נסע שאינם נפסלין ביוצא, ולא נחשב כאילו בטלו המחנות.

ומדברי רש"י שאסור לאכול בשעת נסיעתן נמצא שאין הפסוק מגלה כי גם בנסיעה אהל מועד קיים, אלא רק שאין פסול יוצא, אך לתוס' יתכן כי גם בנסיעה נחשב האהל מועד קיים, [ובודאי כך הוא לפי ביאורם לעיל סא, א שלא נפגם המזבח]. ומדברי הרמב"ן [שמות מ, יז]

במחנה אחד, וזה לא יתכן, שהרי התורה אמרה "ולא יטמאו את מחניהם" (157) ודרשינן מ"מחניהם" דמשמע שתי מחנות: תן מחנה לזה לזב, ומחנה לזה לטמא מת, שלא יהיו שניהם באותה מחנה.

אלא ודאי, היה שם מחנה לוי, ומחנה ישראל לא היה בשילה ונמצא שאין שניהם משתלחין לאותה מחנה, שהרי הטמא מת משתלח ממחנה שכינה ומותר במחנה לוי, ואילו זב משתלח גם ממחנה לוי.

אמר ליה רבא לאביי: אלא מאי אמרת מחנה ישראל לא הואי בשילה, אם כן, נמצאו זבין ומצורעין משתלחין למקום אחד! (158) כי בשילה אפילו המצורע — שדינו להיות משולח גם ממחנה ישראל — מותר בכל מקום חוץ ממחנה לוי, כיון שלא היה מחנה ישראל, ונמצא שהוא יושב באותו מקום שיושב הזב, וזה לא יתכן, שהרי התורה

דינה כהר הבית שמותר ליכנס שם טמא מת, אלא מדרבנן הוא שאסרוה לטמא מת, ובשילה לא היו אלא שתי מחנות בלבד.

והוינן בה: הי מינייהו משלשת המחנות לא הוה בשילה?

אמר אביי: מסתברא, דמחנה לוי מיהא הואי ומחנה ישראל הוא שהיה חסר בשילה [ועל מחנה שכינה לא דנו, כי ודאי היה].

דאי סלקא דעתך מחנה לוי לא הוה שם, אם כן, נמצאו זבין וטמאי מתים משתלחין בשילה חוץ למחנה אחת בלבד, והוא מחנה שכינה ששניהם אסורין בו, ומחוצה לו שניהם שוין, שכך הוא הדין: טמא מת אסור במחנה שכינה ומותר במחנה לוי, וזב אסור במחנה לוי ומותר במחנה ישראל, ומכיון שהיה שם רק מחנה ישראל [מלבד מחנה שכינה], הרי נמצא ששניהם מותרים להיות

ק"ז-א

קדושה נפרדת לאסור בה בעל קרי, וראה עוד בסמוך.

158. במקדש דוד [א סק"ב, כ סק"ב] כתב שעשר קדושות שנמנו בריש מסכת כלים, אי אפשר שתהיה קדושה חמורה בלי קדושה קלה, ואי אפשר לקדש את העזרה קודם ירושלים, כי אין קדושת מחנה שכינה בלי קדושת מחנה ישראל. ודבריו נסתרים מסוגיין שהוצרך רבא להוכיח משילוח מצורע שיש מחנה ישראל, ולא נקט מסברא שאין מחנה שכינה בלי מחנה ישראל. וכן מבואר לעיל [סב, א תוד"ה ואחד] שקדושת הבית קיימת גם אם קדושת הארץ בטלה. וראה באוצר הספרי [להגר"מ זמבא] בענין קדושת עבר הירדן שדן בזה בהרחבה.

כלפנים מהקלעים לאכול בהם קדשי קדשים. ומשמע שנקט שמדאורייתא יש להם דין מחנה שכינה ורק אין להם דין מקדש ולכן אין חייבין בהם כרת על טומאת מקדש, אך באמת ילקו בהם על כניסה למחנה שכינה. וכן מבואר מתוס' ביומא [ח, ב ד"ה דאין] לגבי לשכות הפתוחות לקדש, שאין חייבין בהם כרת וראה בזרע אברהם [ח"ב יח] אם יש בהם מלקות או רק איסור עשה.

157. התשב"ץ [ח"ג קלז] תמה איך היו הלויים מותרים בנשותיהם במדבר, והרי בעל קרי אסור במחנה לוי. ובמשך חכמה [יריב במדבר] תירץ שקדושת מחנה לוי היתה רק סביב המשכן, אך מקום אהליהם היה בחלק קרוב יותר למחנה ישראל, ונחשב רק כערי הלויים, אך לא היה בו